

KEIKYÄN PITÄJÄN INVENTOINTIKERTOMUS

Laatinut: Ritva Valtavuo 1963

S I S Ä L L Y S L U E T T E L O

JOHDANTO	Sivu
A. Yleistä	1
B. Lähdeluettelo	2
KIVIKAUSI	
A. <u>Asuinpaikat</u>	2
I Joen pohjoispuoli	2
II Joen eteläpuoli	8
B. <u>Irtolöydöt</u>	12
I Joen pohjoispuoli	12
II Joen eteläpuoli	15
RAUTAKAUSI	
A. Hauta	16
B. Irtolöytö	18
EPÄMÄÄRÄISIÄ KIINTEITÄ MUINAISJÄÄNNÖKSIÄ	
Kolme hautaa?	18
LIITTEINÄ:	
3 karttaa ja valokuvia	
KARTAT	S. 20-22
VALOKUVAT	S. 23-28

J O H D A N T O

A. YLEISTÄ

Keikyän kunnan myöntämän stipendin turvin suoritin kesällä 1965 kunnan kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnin. Keikyä kuuluu Satakunnan pienimpiin pitäjiin, sen pinta-alan ollessa vain 64 km². Pitäjän jakaa kahteen osaan Kokemäenjoki. Arkeologisia tutkimuksia ei siellä ole aikaisemmin suoritettu. Myöskin kirjallisuudessa on vain vähän mainintoja Keikyästä. Kuitenkin maisteri Lähteenoja mainitsee kirjoittelunsa Suur-Huittisten pitäjän historiassa kuinka Keikyän alueella on eniten löytöjä kirkon seuduilta, Hellilän ja Pehulan kylistä, mikä osoittaa näiden seutujen jo kivikaudella kohonneen merestä. Enemmistö löydöistä onkin kivikautisia. Suurin osa inventoimiseen käytetystä ajasta on kulunut näiden löytöjen paikallistamiseen sekä näin todettujen löytöpaikkojen tutkimiseen. Inventoinnin tuloksena voi todeta kivikautista asutusta sijainneen varsinkin nykyisen Kokemäenjoen pohjoispuoleisen rannan ja "kirkkomäen" tuntumassa. Monissa tapauksissa osoittautui erittäin hankalaksi paikallistaa irtolöytöjä, koska suurin osa esineistä oli löytynyt jo 1880-luvulla. Samoin eräissä tapauksissa viljapellot tuottivat haittaa tarkemmalle tutkimiselle. Inventointi tapahtui kesäkuussa. Paikat on merkitty peruskartalle ja numeroitu kertomuksen mukaisesti. Paikkojen korkeudet merkitty peruskartan korkeuskäyrien mukaan.

B. LÄHDELUETTELO

Kansallismuseon kortistot

Kirjeenvaihto

Maanmittaushallituksen vanhat kartat

Lähteenoja: Suur-Huittisten pitäjän historia

K I V I K A U S I

A. ASUINPAIKAT

I Pehula

N:o 1 Hoipontalo vuonna 1882

KN:o
1(k.2) Maakalan talo vuonna 1882

Äetsän koski

Nykyisin Finnish Chemicals'in alue, Keikyä

Korkeus 50-55 m

Löydöt: KM 2151.515; KM 2151.516; 8172. Tasataltta; tasataltta; taltta.

Vuonna 1882 löydettiin kyseiset taltat silloisten Hoipen ja Maakalan talojen mailta. Myöhemmin yhdistettiin edellä mainitut talot sekä ns. Lintulan talo yhdeksi tilaksi, minkä alue nykyään kuuluu Finnish Chemicals'in tehtaalle. Alueella on

tehdasrakennuksia, tehtaalla työskentelevien asuntoja, puistikkoa ja peltoa. Luonto täysin raivattua, maasto kohoaa jonkin verran Kokemäenjoen rannasta. Aikaisemmin on ollut tehtaan puutarhan ja Myllysaaren välissä koski. Vuonna 1923 löytyi kosken pohjoisrannalta (n. 30 m vesirajasta) taltta. Löytäjä Öhman ei ole ollut paikkakuntalainen, eivätkä edes tehtaalla tällöin töissä olleet muistaneet löytöä. Löytötietojen perusteella taltta on löytynyt puutarhasta nykyisen pumppulaitoksen välittömästä läheisyydestä. Alue on mielestäni ollut erittäin sopiva asuinpaikaksi, sillä rajoittaahan sitä entinen Äetsän koski - Kokemäenjoki ja Hahmo-oja. Valitettavasti mahdollinen asuinpaikka täysin tuhoutunut.

N:o 2 Meskalan koski ✓
KN:o Nykyisin Rosenlewin voimalaitosalue, Keikyä
2(k.2)

Korkeus 50m.

Löydöt: 8167. Veneenmuotoinen vasarakirves, kadonnut soikea kiviesine, veneen jäännöksiä

Valokuva 1

Rosenlewin voimalaitoksen rakennustöiden yhteydessä v. 1922 löytyi keskeltä koskea 30-40 cm sorakerroksen alta kirves. Risto Aalto, joka jo tällöin oli voimalaitoksella töissä, ei tarkoin muistanut löytöpaikkaa. Mutta ilmeisesti esine löytyi voimalaitoksen länsipuolelta, vieläkin näkyvissä olevan pienen saarekkeen edestä. Toinen koskesta löydetyistä kiviesineistä on ruotsalaisen insinööri Olsonin löytämä. Hän oli

itse pitänyt esineen. Koskesta on löytynyt myös veneen jäännöksiä. Tutkiessani kosken ympäristöä löysin voimalaitoksesta etelään, Niemenmäki-nimisellä mäellä olevasta perunapellosta (noin 100 m rannasta) runsaasti kvartsi-iskoksia. Pellon ja sen ympäristön korkeus on noin 60 m. Kyseiset joen puoleiset pellot ja alempana olevat niityt omistaa Lahden perikunta, haltija Semmi Lahti. Niityt olivat heinämaana, joten niistä en onnistunut löytämään iskoksia. Mutta katsoisin kuitenkin asuinpaikan olevan ilmeisen. Luonnonsuhteetkin puoltanevat sitä.

N:o 3 Ala-Viikari, 2 $\frac{18}{b}$, Keikyä

KM:o
3(k.1)

Korkeus 50 (-55) m

Löydöt: KM 2151.518. Kirves

Valokuva 2

omistaja ?

Vanha Ala-Viikarin talo on sijainnut nykyisen voimalaitoksen omistamalla alueella noin 170 m päässä nykyisestä päärakennuksesta asemalle ja voimalaitokselle vievän tien risteyksessä, entisen Meskalan kosken välittömässä läheisyydessä korkealla rantatöyräällä. Tutkin siinä olevaa jonkin verran savipitoista perunapeltoa, josta en kuitenkaan löytänyt iskoksia. Niitä ei löytynyt myöskään nykyisen päärakennuksen tienoilta. Kyseisen kirves on löydetty vuonna 1882, joten ei voine ihmetellä sitä, ettei edes talon vanha isäntä tietänyt siitä mitään. Näin vanhan löydön tarkan löytöpaikan määrittely osoittautui mahdolltomaksi, mutta katsoisin löydön liittyvän ainakin Meskalan kosken "asutusalueen" löytöihin, vaikka varmaa asuinpaikkaa ei voinekaan määrittellä juuri Ala-Viikarin kohdalle.

N:o 4 Jaatsin tila, 2¹⁹, Keikyä
KN:o4(k.1)
Korkeus 50 m

Löydöt: pii- ja kvartsi-iskoksia.

Valokuva 3

omistaja ?

Kunnantalosta 100 m Äetsän asemalle päin tien oikealla puolella joen töyrässä tein koekuoppia. Löysin lukuisia kvartsi- ja pii-iskoksia. Rantatöyrä on hiekka- ja savipitoista maata. Tien toisella puolella on peltoja, mutta en voinut tarkemmin tutkia niitä, koska niissä kasvoi ruista. Asuinpaikka lienee juuri sijainnut korkeammalla töyrään päällä, tien ja peltojen kohdalla. (Noin 150 metrin päästä Kokemäenjoen niemekkeeltä kunnantaloa vastapäätä on löytynyt pieni pyöreä, mutta litteä, reunoiltaan terävä kivi. Kiveä on säilytetty Honkolan koululla. Käsittääkseni se ei kuitenkaan ole mikään muinaisesine, vaan entisessä koskessa muotoutunut "Imatran kivi".)

Villilä

N:o 5 Tervaportti, 3¹, Keikyä omistaja ? ✓
KN:o
5(k.1) Toperi, 2¹⁴, omistaa Uusitalo, Keikyä

Venevalkama, Keikyän kunnan

Korkeus jokirannassa 45 m

kauempana 55 m ?

Löydöt: Tervaportista on löytynyt reppurille myyty varsireijällinen kirves. Toperin löytö 4073, tasataltta, reikäkivi. (KM 4154:7)

Valokuvat 4-5

Seuraavaan "asutusalueeseen" joen pohjoispuolella kuuluvat

kunnan venevalkama, Tervaportin ja Toperin talojen alueet. Ne sijaitsevat Villilän kylässä, jokirannassa (kartassa n:o 2, ruutu 95), Kouvatsan tielle matkaa 1500 m, lähisahalle 500 m. Talot ovat korkeammalla jokitäyrällä. Toperin talon alueen rinne osittain kivikkoista. Kummassakaan talossa ei tiedetty löydöistä. Rantapellot hyvin savipitoisia. Tervaportin ulkorakennusten takana olevasta perunapellosta löytyi muutama kvartsi-iskos, noin 70 m päässä rannasta. Toperin maalta venevalkamasta itään, ulkorakennusten takaa löytyi myös kvartsia. Rannasta matkaa vajaan 100 metriä. Kivikaudella on muinainen merenlahti kulkenut nykyisen Kokemäenjoen suuntaisesti Keikyän kohdalla. Kyseiset löydöt ovat merenrantalöytöjä. Varsinaisen asuinpaikan täytynyt sijaita ylempänä jokitärmällä. Toperin talon emäntä, rouva Uusitalo kertoi vanhasta uskomuksesta kuinka nykyisen sahan kohdalla, noin puolen kilometrin päässä talon pihasta on arveltu olevan aarteiden kätköpaikan ja kuinka siellä on nähty aarnivalkeoiden palavan.

N:o 6 Korpinen, 1², 1⁵, 2².

~~KN:n:o~~
6(k.3) Mikko Hänninen, Äetsä Villilä
Korkeus 95m

Löydöt: KM 2084.302; 2084.303. Kaksi tasatalttaa

Valokuva 6

Nimi Korpinen on hyvin kuvaava. Paikka todellakin sijaitsee Keikyän "Takamailla", pitäjän pohjoisosassa! Villilän rautatiepysäkin kohdalta Korpiselle on matkaa pari kilometriä. Alue on hyvin kivistä, kallioista ja mäkiä. Korpinen kohdalla on

jonkin verran raivattua peltoa. Vanhimmat pellot sijaitsevat päärakennuksesta etelään. Täältä löytyi kvartsi-iskoksia. Isännällä oli tallessa suuri kvartsikimpale, joka painoi peräti 1250 g. Kyseessä "raaka-ainemöhkäle". Kimpale on löytynyt talon eteläpuoleisesta pellostä. Vuonna 1381 löydettyt taltat on myös saatettu löytää sieltä. Pellot ovat hiekan sekaista maata. Paikka ei oikein vaikuta asuinpaikalta, mutta onhan siellä saattanut olla lyhyempiaikaista asutusta.

Hellilä

N:o 7 "Vahela" nykyään Vahämäki, 17. ✓

~~KN:0~~
7(k:1) Pentti Sarjomaa, Keikyä

Korkeus⁷⁵ (50-55)

Löydöt: KM 2084.278; 2084.282; 2084.298; 2084.299; 2084.300;

2084.301. Varsireikäinen hakkuuase, kirves, 4 tasatalttaa sekä kadonnut kirves!

Valokuvat 7a,b.

"Vahela" nimisen paikan etsiminen osoittautui erittäin hankalaksi. Kirkonkylässä ei siitä tiedetty mitään, mutta kyseinen paikka löytyi lopulta Kauvatsan rajalta, Puurijärven rannalta, tosin Vahämäki-nimisenä. Pentti Sarjomaa, joka nykyisin asuu siellä, kertoi, että paikkaa on kutsuttu Vahelaksi viime vuosisadalla, jolloin myös sieltä peräisin olevat kirveet ja taltat löytyivät kadonnutta kirvestä lukuunottamatta. Kirkonkylässä Yli-Hellän vanha isäntä kertoi löytäneensä kivistä kirveen Vahämäen ja Mutilahden rajamailta vuosisadan vaihteessa. Kirves on kuitenkin hukkunut. Paikka on mitä otollisinkin kivikautiseksi asuin-

paikaksi. Se on korkeahkoa mäenharjannetta. Mäki on kivikkoisen ja sen laella kasvaa puita. Paikka sijaitsee Puurijärven itäpuolella Kokemäenjokeen laskevan vieläkin kalaisen pienen puron tuntumassa. Kouvatsan tielle linnunteitse matkaa 2 km. Vahamäen rannat ovat nykyään kuivunutta kaislikkoa. Mäenrinneessä olevasta perunapellosta löysin muutaman kvartsi-iskoksen. Asuinpaikka mitä todennäköisim.

II Kokemäenjoen eteläpuoleiset asuinpaikkalöydöt ryhmittyvät seuraavasti:

Hellilä

N:o 8 Markula, 1¹⁴.
KH:o8(k.2) Toivo Tala, Ojanperä Keikyä,
Korkeus 50-55 m.
Löytö: Taltta (kadonnut),

Entisten Meskalan ja Äetsän koskien väliseen Kokemäenjoen osaan laskee pieni oja (Ojanperä). "Jokien" yhtymäkohta on noin 50 m päässä kirkonkylästä voimalaitokselle vievän kylätien ja Vammalan tien risteyksestä. Ojan laskukohdan läheisyydestä Kokemäenjoen poukaman penkereeltä kertoi Toivo Tala löytäneensä noin 30 vuotta sitten pienen poikkinaisen taltan, jonka hän oli antanut jollekin kaupustelijalle, joka oli luvannut toimittaa sen museoon sitä kuitenkaan koskaan tekemättä. Rantapenger on savi-
pitoista peltomaata. Paikalla käydessäni pelto oli kynnetty. Kuivuneen saven seasta löysin pari iskosta. Pellossa saattaa olla niitä enemmänkin, koska iskoksia on aika hankala erottaa

saven seasta. Taltta oli löytynyt noin 60 m päästä Turku - Tampereen tieltä. Rannasta noin 40 m löytöpaikkaan. Se oli tullut esille kyntötöiden yhteydessä. Tien toisella puolella olevilla pelloilla kasvoi viljaa eikä siellä mahdollisesti olevasta asuinpaikasta voinut saada oikein selvää. Ojan reunamilla pari iskosta. Mahdollisen asuinpaikan täytynyt sijaita korkeussuhteista päätellen paremminkin tien tällä puolella, jossa maa kohoaa jonkin verran. Taustalla Rajamäki.

N:o 9 Yli-Hellän tila, 1²⁸

KN:0
9(k.2) Jalmari Yli-Hellä, Keikyä ✓

Korkeus 51,76-55 m

Löydöt: KM 2151.522; 2151.553; 2151.563. Tasatalta, Reikäkivi ja tasatalta.

Valokuva 8

Suurin osa Kokemäenjoen eteläpuoleisista löydöistä keskittyy puolitoista kilometriä pitkän harjanteen tuntumaan. Löytöjä on entisen Meskalan kosken kohdalta, kirkon tienoilta sekä hieman kauempaa Järän mailta. Yli-Hellän pellot sijaitsevat Vammalaan vievän vanhan tien ja kirkolle johtavan kylätien risteyksessä, joen ja harjanteen välissä. Täältä tehdyt löydöt on toimitettu museoon jo 1882. Tästä johtuen ei voine ihmetellä sitä, ettei talossa tiedetty niistä mitään. Löydöt ovat peltölöytöjä. Talon vanha isäntä Jalmari Yli-Hellä kertoi vanhimpien peltöjen sijainneen joen ja näen välissä, joten on ilmeistä, että esineet on löydetty juuri näistä pelloista. Käydessäni paikalla pelloissa kasvoi kauraa, joten niiden tar-

kempi tutkiminen oli hieman hankalaa, en ainakaan onnistunut löytämään kvartsi-iskoksia. Pellot ovat savimultamaata. Ne päättyvät korkeaan rinteeseen, joka on nykyään hyvin tiheästi rakennettua ja täysin raivattua aluetta. Asuinpaikaksi sopivaa rinnettä.

N:o 10 "Louhikko", 2¹²

KN:o
10(k.2) Lauri Hellström, Keikyä

Korkeus 55 m

Löydöt: pari reikäkiveä, joista toinen kadonnut, toinen Huit-
tisten museossa. (*Keikyän museo - ja kotiseutumuseo*)

Valokuva 9

Edellä mainittu asutusalue ulottuneen myös nykyisen Turku - Tam-
peren tien toiselle puolelle Hellströmin talon maille, jonne
on kylätien risteyksestä matkaa 50 m. Talosta länteen olevas-
ta hiekansekaisesta perunapellosta on löytynyt pari reikäkiveä.
Kyseessä on asuinpaikaksi sopiva peltorinne. Kuitenkaan en
löytänyt mitään asuinpaikan merkkejä, vaikka osa pellostä oli
perunamaana, joten sitä saattoi kohtalaisen hyvin tutkiakin.
Talon takana jatkuu samaa harjannetta kuin Yli-Hellänkin pelto-
jen pohjoispuolella. Harjanne tällä kohdin kallioinen. - Ta-
lon takana olevalla ns. "kirkkokalliolla" kerrotaan pidetyn
hartauksia ennen kirkon rakentamista.

N:o 11 Järän sukutila, Keikyä

KN:0
11(k.2) Korkeus 56,7 m

Löydöt: KM 2142.372. Tasataltta sekä keskeneräinen kirves ?
(kotiseutumuseoon)

Valokuva 10

omistaja ?

Samaan asutuslinjaan kuuluvat myöskin Järän löydöt. Järällä kerrottiin talon peltoja aikaisemmin olleen myöskin kylätien ja Tampere - Turun tien risteyksessä, Järältä tultaessa kylätien vasemmalla puolella. Tampereen tien toisella puolella edellä mainitut Yli-Hellän pellot. Talon jostakin pellostaan vuonna 1882 löydetystä taltasta ei tiedetty mitään, mutta mielellään arvelisi sen löytyneen juuri edellä mainitulta suunnalta, jossa talon vanhat pellot ovat sijainneet. Nykyään peltojen kohdalla tiheää asutusta, täysin raivattua aluetta. Maasto rannasta päin kohoavaa. Talossa käydessäni isäntä mainitsi pari vuotta sitten löytäneensä pelloiltaan kirveen. Kyseessä on keskeneräinen reikäkivi. Se on hiekkakiveä ja hyvin kömpelön näköinen, sen pituus on 15 cm, leveys 7 cm ja paksuus varsireiän kohdalta 6 cm. Reikää kairattu noin 1 cm syvyydeltä. Kivi suippenee jonkin verran teräpuolelta. Se löytyi peltotöiden yhteydessä noin 20-30 cm syvyydeltä. Löytöpaikka sijaitsee päärakennuksesta 200 m kaakkoon, peltoalueen keskivaiheilla. Pelloilta on matkaa Tampereen tielle 500 m. Pelloilta, joka on savipitoista multamaata, löysin muuttaman kvartsi-iskoksen. Käsittäökseni Järän, Hellströmin ja Yli-Hellän löydöt kuuluvat yhteen ilmeisesti jo kivikaudella suosittuun asuinpaikkaan. Järän talossa ei haluttu luovuttaa löytynyttä reikäkiveä Helsingin tai Porin museoihin vaan isäntä haluaisi lahjoittaa sen juuri perustamisvaiheessaan olevaan kotiseutumuseoon. Reikäkivi jäi taloon. Luovutettiin.

Kiviniemi

N:o 12 Näki-Oittisen tila, 5¹⁹.

KN:o 1 Korkeus 45-50 m

12(k.2) omistaja ?

Löydöt: KM 2151.517, tasataltta.

Seuraava joen eteläpuoleinen löytöpaikka on vasta nykyisen Mäki-Oittisen kohdalla, kirkolta pari kilometriä Lauttakylän suuntaan, päätieltä vajaat 200 m jokirantaan. Mäki-Oittisen rakennukset sijaitsevat, kuten paikannimikin osoittaa, mäellä. Rinne asuttu. Pellot sijaitsevat alempana joelle päin. Rakennuksista matkaa jokirantaan noin 500 m. Useimmat Keikyän löydöistä on toimitettu museoon jo vuonna 1882. Niin myöskin kyseinen taltta. Ei edes talossa yli 50 vuotta renkinä ollut mies ollut kuullut minkäänlaista mainintaa taltasta edellisiltä isänniltään. Paikalla käydessäni en juuri voinut tutkia talon peltöjä, koska niissä kasvoi viljaa. Pintapuolisessa tarkastuksessa ei kuitenkaan näkynyt mitään mainittavaa. Kivikautista asuinpaikkaa ajatellen Mäki-Oittisen savi-multapellot sijaitsevat aika edullisesti mäen juurella Kokemäenjoen tuntumassa. Alempien peltöjen korkeusluku 45_m on kuitenkin liian alhainen, jotta paikalla olisi voinut olla asutusta kivikaudella. Mahdollinen asuinpaikka saattanut sijaita korkeammalla, nykyisin asutussa ja täysin raivatussa rinteessä.

B IRFOLÖYDÖT

I Pehula

N:o 13 Äetsän myymälä

KN:o Huittisten Osuuskauppa, Kiikka
13(k.2)

Korkeus 60 m

Löydöt: 9108, kourutaltta.

Äetsän myymälä sijaitsee korkealla mäellä 100 m päässä Äetsän

asemalta Keikyän kirkonkylän suuntaan. Paikalta on vuonna 1929 löydetty kourutaltta. Siellä käydessäni tapasin työ-
mies Lauri Moijasen, joka oli ollut mukana ojan kaivuussa
esineen löytyessä. Löytöpaikka oli ollut metsäistä, kivik-
koista mäkeä, jota silloin raivattiin. Taltta löytyi noin
metrin syvästä, saven seasta kivien välistä, myymälärakennuk-
sen puolivälistä pari metriä pihalle päin. Nykyisin kysei-
nen piha- ja mäkialue on täysin raivattu ja asutettu, joten
sen entisestä laadusta on mahdotonta sanoa mitään. Läheiseen
Kokemäenjokeen matkaa vajaan 600 m.

Honkola

N:o 14 Honkolan koulu, Keikyä

KN:o Korkeus 52,5 m

14(k.1) Löytö: Pori 9771, tasataltta.

Koulu sijaitsee mäellä jotakuinkin keskellä Honkolan kylää.
Koulun pihalta löysi Viljami Kantola 1914 taltan ollessaan
siellä maatöissä. Valitettavasti löytäjä on kuollut, eikä
kukaan koululla tai sen ympäristössä tietänyt taltasta mitään.
Koska esine on löytynyt koulun peltotöitä tehtäessä, on mah-
dollista, että puutarha, joka on koulun päärakennuksen vie-
ressä eteläpuolella, on mahdollinen löytöpaikka. Koulun opet-
taja, rouva Laine kertoi, että kyseinen maapala on raivattu
joskus vuosisadan alkukymmenillä. Naapurin vanha isäntä mai-
nitsi koulun pihan olleen vielä 50 vuotta sitten metsäisen
mäen. Koko entinen mäkialue on nykyään raivattu, joten mitään
asuinpaikkaan viittaavaa ei voinut löytyä.

N:o 15 Honkolan kylän pelto, Keikyä

Löytö: 2998.8, tasataltta.

Jostain Honkolan kylän pellostä on löytynyt taltta vuonna 1894. Löytäjä ja löytöpaikka tuntemattomia. Kylän peltoja tutkiessani en löytänyt mitään asuinpaikkaan viittaavaa. Korkeus kylän kohdalla vaihtelee 45-60.

Villilä

N:o 16 Partalan Setälän torppa

KN:o
15(k.1) Iso-Parta

Korkeus 45 m

Löytö: KM 2142.375, kirves.

Joen pohjoispuoleisiin löytöihin kuuluu myöskin Partalan Setälän torpan peltoilta, nykyisen Iso-Parran tilalta löydetty kirves. Iso-Parran talo sijaitsee Honkolan koululta vajaan 800 m päässä Kauvatsalle menevän tien oikealla puolella. Yritin useamman kerran tavata talon isäntäväkeä siinä kuitenkaan onnistumatta. Talon entiset omistajat asuvat kuitenkin tien toisella puolella ja kertoivat, että entisiä Setälän torpan maita on joen tuntumassa, samalla suunnalla kuin aikaisemmin mainittu venevalkama (kartta 2, ruutu 95/28) Valkamasta noin 500 m lounaaseen. Lähialueet ovat rikkaita löydöistä: kirveistä, taltoista ja iskoista. Tuntuu aika todennäköiseltä, että vuonna 1882 löydetyn kirveen voisi sijoittaa juurille suunnalle. Kyseisen pellon korkeus on kuitenkin vain 45 m. Kirves liittyyneen Toperin ja Tervaportin asuinpaikkaan (korkeus 50-55 m). Tilan kohdalla olevia peltoja tutkiessani

en havainnut niissä mitään erikoista.

N:o 17 Pärssinen
KN:o Jorma Pärssinen
16(k.1) Korkeus 45 m

Löytö: kourutaltoa Kiviniemen koululla, uusi hioimen pala.

Valokuva 5

Edellä mainittuun asuinpaikkaan kuulunee myöskin Pärssisen pellolta löydetyt taltta ja hioimen pala. Pelto sijaitsee Toiperista noin 500 m päässä joen rannalla. Kouvatsan tieltä sinne on matkaa 1500 metriä peltotietä pitkin. Maaperä on saven ja mudan sekaista ruokamultaa. Pari vuotta sitten Jorma Pärssinen löysi pelloltaan kourutaltan ja vähän myöhemmin hioimen palan, joka oli löytynyt noin 20 m pohjoiseen taltan löytöpaikasta, eli noin 40 m päästä rannasta. Kyseinen kohta kohoaa vähän korkeammalle kuin muu osa peltoa. Tulva-aikana pelto voi olla veden peitossa kohoamaa lukuunottamatta. Kvartsi-iskoksia löytyi vasta venevalkaman ja Tope-rin läheisyydestä. Pelto liian matalalla kivikautiseksi asuinpaikaksi.

II

N:o 18 Mähkä
KN:o Lilja Laakso
17(k.2) Korkeus 55.

Löytö: KM 13041, taltta.

Huittisten rajalta 500 m Tampereelle päin, ensimmäisen kylätien

risteyksessä on Mähkän peltoja. Täältä on peräisin Aarne Hellin löytämä taltta. Löytöpaikka on jäänyt pikatien alle ja on näin ollen täysin tuhoutunut. Taltta löytyi suulin kohdalta nykyisen pikatien alta. Näillä kohdin maasto on jonkin verran kohoavaa, pellot savipitoisia. Iskoksia ei löytynyt jäljelle jääneistä pelloista.

N:o 19 Helenius, 1¹⁹

KN:o Ensio Helenius

18(k.2) Korkeus 50 m

Löytö: Taltta lähikoululla. *Kiviniemen kaulu ?*

Edellisestä löytöpaikasta vain 500 m joelle päin kylätien vasemmalla puolella olevalta pellolta on Kalle Heleniuksen löytö, ihmeteltävän lähellä edellistä. Paikka on alavampaa, pelto savipitoista enkä ainakaan korrella olevasta pellosta löytänyt iskoksia. Asuinpaikka epätodennäköinen.

R A U T A K A U S I

A. Villilä

N:o 20 Niemelä, 1⁴

KN:o Walter Jokinen, Keikyä

19(k.1) Korkeus 47,5 m

Löytö: Hauta

Valokuva 11

Kylällä liikkuessani kuulin huhuja siitä, kuinka joku kyläläinen olisi löytänyt haudan. Pidättyväisesti vain vihjailtiin ja sanottiin, ettei naapurisovun vuoksi uskalleta kertoa. Lopulta sain kuitenkin selville löytäjän nimen. Tosin tapasin itse löytäjänkin kylällä. Hän kertoi löydöstään, mutta kieltäytyi sanomasta nimeään ja löytöpaikkaa. Myöhemmin Jokisen poika kertoi löytöpaikan sijainnin ja mainitsi isänsä vaikene-
misen syyksi pelon siitä, että hautaa tullaan tutkimaan ja häiritsemään kuolleitten rauhaa. - Hauta sijaitsee kyseisen Walter Jokisen talon pihalla. Talo (Niemelä) sijaitsee Kokenmäenjoen rannassa, sillalta matkaa noin 800 metriä (kuljettaessa ensimmäistä vasemmalle kääntyvää kylätietä). Talon piha-
alue aidattu kuusiaidalla. Hauta sijaitsee pääoven luona olevassa kuusiaitanurkkauksessa. Nykyään hautaa vartioi koira, jonka koppi sijoitettu haudan päälle. Hauta löytyi sodan jälkeen. Nykyinen asuinrakennus aiottiin rakentaa juuri haudan kohdalle, mutta löydön tapahduttua muutettiin talon sijaintia parilla metrillä. Walter Jokinen kertoi löytäneensä noin 1 metrin syvyydestä luiden jätteitä, saviastian paloja sekä keihäänkärjen, mitkä kaikki hän oli jättänyt hauteen. Hän ei osannut kuvata löytöesineitä tarkemmin. Hautaa oli peittänyt kiveys aika lähellä turvekerrosta. Löytötiedot ovat vähän riskiriitaisia, sillä Jokisen poika kertoi isänsä löytäneen pari keihäänkärkeä - niin kuulostaahan se vähän komeammalta. Mainittakoon myös, että talon kohdalla on aikaisemmin ollut koski, nykyään ruopattu.

B Honkola

N:o 21 Honkolan koulu, Keikyä

KN:o Korkeus 52,5 m

20(k.1) Löytö: Kirves.

Honkolan kylän kansakoulun mäestä löytynyt kirves valmistettu vuonna 700. Löytö koulun talousrakennuksen takaa mäenrinteestä (nykyisin paikalla perunamaa). Viittaa esihistoriallisen osaston kirjeeseen n:o 1399.

E P Ä M Ä Ä R Ä I S I Ä K I I N T E I T Ä M U I N A I S -
J Ä Ä N N Ö K S I Ä

N:o 22 Ala-Hellä, 2⁴³

KN:o Järän talo

21(k.2) Korkeus 50 m

Löytö: 3 kumpua.

Valokuva 8⁴.

Kirkon tienoita tutkiessani tapasin Aarne Järä-nimisen henkilön, joka kertoi, kuinka kylällä yleisesti uskotaan siihen, että Ala-Hellän pikkutien kohdalla olisi hautakumpuja. Kyseinen tie kulkee Ala-Hellän peltojen sivuitse harjanteen juurella, kirkon eteläpuolella vanhalle joen ylimenopaikalle. Kumpareet, joita on kolme, ovat vajaa 100 m päässä jokirannasta; noin 300 m Vammalaan vievältä tieltä.

Kieltämättä tien kohdalla - osittain sen alle jääneenä - on matalia, epämääräisiä kumpuja, joihin suhtaudun kuitenkin epäilevästi. Kumpareet ovat rinnakkain, välit kymmenisen metriä. Ensimmäinen niistä (N:o 22 a), valtatie suunnasta tultaessa, on hyvin epämääräinen ja huonosti erottuva ollen pensaikossa. Seuraava kummuista (N:o 23 b) on noin 20-30 cm ympäröivää maastoa korkeampi, noin pari metriä leveä ja viisi metriä pitkä. (Nykyään kummun toisessa päässä kasvaa 6 kuusta). Kolmas kumpareista (N:o 22 c) jää puoleksi tien alle. Se on nelisen metriä pitkä, pari metriä leveä ja 30-40 cm rannan puoleisesta päästä muuta ympäristöä korkeampi. Tien pinnassa kiviä näkyvissä. Helposti ajattelisi näitä tiekiveykseksi, mutta täytyy myöntää, että kaikissa kumpareissa on ilmeisesti kiviä turpeen alla. Sieltä tältä pilkistää joku kivi esiin.

28495

1a

Entistä Meskalan koskea, nykyistä Rosenlewin laitosaluetta; kosken puolelta on löytynyt venekirves, kadonnut rikeä kivierine sekä veneen pännöksiä.

(Tm.k. n: 2)

28496

1b

Niemenmäen rinteeltä Meskalan kosken kohdalta. Taustalla suuntaa Kokemäen joki. Perunapellista runsaasti kvartsi-iskokkia.

28497

1c

Niemenmäkeä kauempana katsottuna.

28498

2.

Kokemäenjoen pohjoisranta Meskalan kosken kohdilta. Taustalla olevalla rinteellä sijainnut vanha Ala-Viikarin talo, jonka mailta on leivestöytä.

(Tm.k. n: 3)

28499

3.

Kuennantalan
luota joen tär-
määltä löytyi
kvartsi- ja pii-
iäkköä x:llä mer-
kitystä kohdesta.
(Tm.k. n° 4)

28500

4.

Itäsalalla Toiperin ranta-
förmää, siten veneval-
kama, josta on löytynyt
reikäkivi. Taustalla Pässi-
sen peltoja.
(Tm.k. n° 5)

28501

5.

Pässiisen peltoa,
mistä on löytynyt
kaurutalteen ja
hioimen pala.
Taustalla Toperi.
(Tm.k. n° 5, 17)

28502

6.

Korpisen talon
"kvarterijeltoa".
(Tm.k. n: 6)

28503

7a.

"Vahelan" mäkeä.
Talon maalta
tehtynyt 7 muu-
maisesimettä.
(Tm.k. n: 7)

28504

7b.

Saistuvaa Peuri-
järveä "Vahelan"
kohdalta. Pouka-
man triteltä juo-
selta virtaa puro
Kokemäen jokeen.

28505

8a.

Yli-Hellän peltoja
kirkon jumppella
Kokemäenjoen
rannalla. Pelto-
aukeamalta kolme
läyhtöä.
(Tm.k. n: 9)

8b.

28506

Samaa peltoaukeamaa
kuin edellä. Järven
maitten puolella x:illä
merkityissä kohdissa
matalat luennut,
(joista tarkemmin inv.
k.n: 22)

[Kuusen kohdalla rannassa
Aluenkivi. Nimmi annettu
saman nimisen herkeiden
mukaan].

9.

Rowa Tanny Hellström
löytämänsä reikäkiven
löytöpaikalla kotinsa
perunamaalla vuonna
1961. Kuvan ottanut
Lauri Hellström.
(Inv.k. n: 10)

28507

10.

Järven peltoa
kirkonkylässä.
X:llä merkitys-
tä kohdasta on
löydetty reikä-
kivi.
(Inv.k. n: 11)

28508

11a.

Jokisen talon
kaira vahtimas-
sa rautakautis-
ta hautaa. Ku-
vassa näkyvät
kaksi hobua on
istutettu haudan
päihin, takana
kuuriaita.

(Inv.k. n: 20)

28509

11b.

Niemelä, Jokisen
talo on Kokemäen-
joen tönnällä.
Kivonjen välissä
oleva ovi avittaa
haudan paikkaa.

Keikyä,
kirkonkylä.

28510

12^a

Järän talon maalla
rantaan vievän tien
kohdalle olevia kum-
pareita. Kuvassa
inv.k. n^o: 23^b kumpu.

28511

12^b

23^c kummun
päästä pensaikossa.